НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра економіки

ЗАТВЕРДЖЕНО
Економічний факультет
Музиченко Андрій
«___» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Галузь знань: J Транспорт та послуги

Спеціальність: J3 Туризм та рекреація

Освітня програма: Туризм

Факультет: економічний

Розробники: Нагорний В.В., доцент кафедри економіки, к.е.н., доцент;
Ярмошенко О.Г., асистент кафедри економіки, PhD

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна «Соціальна відповідальність» є обов'язковою складовою підготовки бакалаврів за ОПП «Туризм». Вона формує системне розуміння соціальної відповідальності особистості, держави та туристичного бізнесу, принципів сталого розвитку туристичних дестинацій, етичної взаємодії з туристами, працівниками, партнерами і територіальними громадами. Особливу увагу приділено збереженню природної та культурної спадщини, інклюзивності туристичних послуг, відповідальному природокористуванню, розвитку сільського зеленого туризму, запобіганню недоброчесним практикам та соціальній звітності підприємств туристичної індустрії.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	J Транспорт та послуги
Спеціальність	J3 Туризм та рекреація
Освітня програма	Туризм
Факультет/ННІ	Економічний

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	Обов'язкова (ОК1)
Загальна кількість годин	120
Кількість кредитів ECTS	4
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проєкт (робота)	—
Форма контролю	Екзамен

Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти (повний термін навчання)

	Денна	Заочна
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	1	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Лабораторні роботи	—	-
Практичні, семінарські заняття	30 год.	-
Самостійна робота	60 год.	-
Кількість тижневих аудиторних годин	4 год.	-
Форма контролю	Екзамен	-

Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів вищої освіти фундаментальних знань і практичних умінь щодо соціальної відповідальності, етичної поведінки, сталого та інклюзивного розвитку туризму, відповідального управління туристичним бізнесом і взаємодії з місцевими громадами.

Перелік навчальних дисциплін, які передують вивченню: дисципліна викладається у першому семестрі першого курсу; обов'язкових попередніх дисциплін не передбачено.

Набуття компетентностей

К3 — Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. Здатність захищати Батьківщину.

К5 — Прагнення до збереження навколишнього середовища.

К14 — Здатність працювати в команді та автономно, ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших принципів недоброчесності.

К28 — Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі поваги до різноманітності та мультикультурності.

К31 — Знання і розуміння засад збалансованого природокористування з урахуванням екологічних і соціокультурних аспектів з акцентом на розвиток сільського зеленого туризму.

Програмні результати навчання

ПРН14 — Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

ПРН16 — Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН21 — Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН23 — Розуміти і вміти використовувати на практиці засади збалансованого природокористування з урахуванням екологічних і соціокультурних аспектів з акцентом на розвиток сільського зеленого туризму.

ПРН24 — Діяти у відповідності з принципами неприпустимості корупції та будь-яких інших принципів недоброчесності.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Лекції	Практичні	Самостійна	Усього
Модуль 1. Сутність і основні поняття соціальної відповідальності				
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку туризму	3	3	6	12
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства у сфері туризму	3	3	6	12
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення корпоративної соціальної відповідальності туристичних підприємств	3	3	6	12
Тема 4. Соціально відповідальні відносини туристичних підприємств із працівниками	3	3	6	12
Тема 5. Відповідальна взаємодія туристичного бізнесу з громадами, туристами та партнерами	3	3	6	12
Разом за модулем	15	15	30	60
Модуль 2. Чинники ефективності соціальної відповідальності				
Тема 1. Екологічна складова соціальної відповідальності та сталий туризм	3	3	6	12
Тема 2. Соціальне партнерство та розвиток сільського зеленого туризму	3	3	6	12
Тема 3. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності у туризмі	3	3	6	12
Тема 4. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності туристичних підприємств	3	3	6	12
Тема 5. Стратегічні напрями розвитку відповідального та інклюзивного туризму в Україні	3	3	6	12
Разом за модулем	15	15	30	60
Курсовий проєкт (робота)	—	—	—	—
Усього годин	30	30	60	120

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Соціальна відповідальність як чинник сталого розвитку туризму	3
2	Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства у сфері туризму	3
3	Організаційно-економічне забезпечення корпоративної соціальної відповідальності туристичних підприємств	3
4	Соціально відповідальні відносини туристичних підприємств із працівниками	3
5	Відповідальна взаємодія туристичного бізнесу з громадами, туристами та партнерами	3
6	Екологічна складова соціальної відповідальності та сталий туризм	3
7	Соціальне партнерство та розвиток сільського зеленого туризму	3
8	Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності у туризмі	3
9	Оцінювання ефективності соціальної відповідальності туристичних підприємств	3

10	Стратегічні напрями розвитку відповідального та інклюзивного туризму в Україні	3
	Всього годин	30

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Аналіз концепцій, моделей і рівнів соціальної відповідальності у туристичній індустрії	3
2	Роль держави і громадянського суспільства у забезпеченні відповідального туризму	3
3	Розробка політики корпоративної соціальної відповідальності туристичного підприємства	3
4	Етичні трудові відносини та права працівників туристичної сфери	3
5	Партнерство туристичного бізнесу з територіальними громадами	3
6	Оцінювання екологічного впливу туристичної діяльності	3
7	Проєкт сталого сільського зеленого туризму та співпраці з громадою	3
8	Підготовка соціального звіту туристичного підприємства	3
9	Розробка системи показників оцінювання соціальної відповідальності	3
10	Стратегія відповідального, доступного та інклюзивного туризму	3
	Всього годин	30

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концептуальні основи корпоративної соціальної відповідальності та сталого туризму	10
2	Соціально відповідальні відносини туристичних підприємств із працівниками, туристами та громадами	10
3	Екологічні аспекти туристичної діяльності й збереження природної та культурної спадщини	10
4	Стратегія соціально відповідальної поведінки туристичного підприємства	10
5	Моніторинг, нефінансова звітність та оцінювання ефективності соціальної відповідальності	10
6	Інклюзивний туризм, сільський зелений туризм і Цілі сталого розвитку	10
	Всього годин	60

Методи навчання

Методи та засоби діагностики результатів навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда); практичний метод (розв'язання кейсів туристичних підприємств); наочний метод (ілюстрації, демонстрації); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, анотування, рецензування); відеометод (дистанційні, мультимедійні, веборієнтовані засоби); самостійна робота; індивідуальна науково-дослідна робота; мозкові атаки.

Методи навчання: проблемно-орієнтоване та практико-орієнтоване навчання; кейс-метод; навчання через дослідження; навчальні дискусії і дебати; командна робота та мозковий штурм.

Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України».

Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Модуль 1. Сутність і основні поняття соціальної відповідальності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Практична робота. Аналіз концепцій, моделей і рівнів соціальної відповідальності у туристичній індустрії	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Роль держави і громадянського суспільства у забезпеченні відповідального туризму	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Розробка політики корпоративної соціальної відповідальності туристичного підприємства	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Етичні трудові відносини та права працівників туристичної сфери	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Партнерство	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10

туристичного бізнесу з територіальними громадами		
Самостійна робота. Опрацювання тем модуля 1 та індивідуальне завдання	ПРН16, ПРН23	20
Модульна контрольна. Контроль знань за змістовим модулем 1	ПРН16, ПРН21, ПРН23	30
Всього за модулем 1		100

Модуль 2. Чинники ефективності соціальної відповідальності

Тема	Результати навчання	Оціночні бали
Практична робота. Оцінювання екологічного впливу туристичної діяльності	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Проєкт сталого сільського зеленого туризму та співпраці з громадою	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Підготовка соціального звіту туристичного підприємства	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Розробка системи показників оцінювання соціальної відповідальності	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Практична робота. Стратегія відповідального, доступного та інклюзивного туризму	ПРН14, ПРН16, ПРН21, ПРН23, ПРН24	10
Самостійна робота. Опрацювання тем модуля 2 та індивідуальне завдання	ПРН16, ПРН23	20
Модульна контрольна. Контроль знань за змістовим модулем 2	ПРН16, ПРН21, ПРН23	30
Всього за модулем 2		100

Підсумковий показник	Бали
Навчальна робота (разом за семестр)	70
Підсумковий екзамен	30
Разом за курс	100

Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90–100	відмінно
74–89	добре
60–73	задовільно
0–59	незадовільно

Політика оцінювання

Політика	Положення
Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається з дозволу лектора за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонено, у тому числі з використанням мобільних пристроїв. Письмові роботи повинні мати коректні посилання на джерела.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин навчання може відбуватися індивідуально (зокрема онлайн) за погодженням з деканом факультету.

Навчально-методичне забезпечення

Електронний навчальний курс дисципліни «Соціальна відповідальність» на навчальному порталі НУБіП України eLearn: https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1034 (доступність курсу для ОПП «Туризм» потребує перевірки).

Методичні вказівки для вивчення дисципліни «Соціальна відповідальність» для студентів ОС «Магістр» спеціальності «Маркетинг» / Єрмаков О.Ю., Нагорний В.В., Рубан О.О., Тюріна А.А. Київ: «Нова столиця», 2021. 57 с. (джерело зі зразка; може бути використане як додаткова література).

Рекомендовані джерела інформації

1. Байдала В.В., Єрмаков О.Ю., Тюріна А.А., Нагорний В.В., Нагорна О.В., Рубан О.О. Соціально-економічні виклики у контексті сталого розвитку аграрного бізнесу: монографія. Київ: Вид. «Нова столиця», 2023. 208 с.

2. Байдала, В., & Нагорний, В. (2023). Економічна ефективність розвитку сонячної енергетики: аналіз світового досвіду. Український журнал прикладної економіки та техніки Західноукраїнський національний університет, № 4, с.30-37 DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-4-4

3. Байдала, В., & Нагорний, В. (2023). Дослідження ефективності та перспективи розвитку вітрової енергетики у світі. Економіка та суспільство, (55). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-83

4. Башлай Сергій, Вдовічена Ольга, Нагорний Віталій (2023) Сталість ресурсів та відновлювальна енергія: шляхи до зеленої економіки. Наукові перспективи. № 11(41). с.461-473.

5. Гусєва О.Ю., Воскобоєва О.В., Хлевицька Т.Б. Соціальна відповідальність бізнесу: навчальний посібник. Київ. Державний університет телекомунікацій, 2020. 222 с.

6. Корпоративна соціальна відповідальність. Конспект лекцій : навч. посіб. для студентів спеціальності 075 «Маркетинг», освітньо-професійної програми «Промисловий маркетинг». Київ. КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 138 с. URL: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/55882.

7. КУЛЬГАНІК, О., & НАГОРНИЙ, В. (2024). СТАЛИЙ РОЗВИТОК БІЗНЕСУ: ПОВОЄННІ ПРІОРИТЕТИ. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, 332(4), 358-365. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-55

8. Ляшук, К., & Гордовський, А. (2023). Соціальний маркетинг і соціальна відповідальність бізнесу. Трансформаційна економіка, (02), 34-37. URL: https://doi.org/10.32782/2786-8141/2023-2-6.

9. Нагорний В.В. (2024) Зарубіжний досвід соціалізації бізнесу. Економіка і управління бізнесом. Т.15 № 2. DOI: http://dx.doi.org/10.31548/economics15(2).2024.090 19.06.2026, 23:23 10/11

0. Рубан О. О., Нагорний В. В. Аналіз програм та стратегій корпоративної соціальної відповідальності (CSR) підприємств та їх вплив на сприяння сталому розвитку // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". – 2024. – №5. https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-5-9936

1. Сучасні виклики та напрями вдосконалення в економічній та технічній наукових сферах : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (5-6 грудня 2023 р., м. Запоріжжя) / за ред. Макаренка А. П., Меліхової Т. О. Запорізький національний університет. Запоріжжя: ЗНУ, 2023, 392 с.

2. Станкевич, І., Мальованний, О., & Сакун, Г. (2024). Вплив соціальної відповідальності бізнесу на ефективність управління: сучасні аспекти. Сталий розвиток економіки, (1(48), 41-46. URL: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-48-5.

3. Modern aspects of agricultural business development on the principles of sustainability / Nahornyi V.V., Tiurina A.A., Baidala V.V., Ruban O.O., Nahorna O.V., Yermakov O.Yu.: Monography. Tallinn: Teadmus OÜ, 2024, 399 p. (25,25 друк.арк)

4. Nahornyi, V., Tiurina, A., Ruban, O., Khletytska, T., & Litvinov, V. Corporate social responsibility in modern transnational corporations. Amazonia Investiga, (2022). 11(53), 111-121. URL: https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.11.

5. Nahornii, V., Ruban , O., & Tymoshenko, M. (2024). Mechanism for adapting the social orientation of agrarian business under martial law. Economics and Business Management, 15(4), 103-117. https://doi.org/10.31548/economics/4.2024.103

6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.

7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: http://zakonl.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.

8. Офіційний сайт Секретаріату мережі Глобального договору в Україні: URL: www.globalcompact.org.ua .

9. International Centre for Corporate Social Responsibility (ICCSR) - URL: www.nottingham.ac.uk.business/ICCSR.

20. Центр розвитку корпоративної соціальної від повільності (Можливість бути першим) URL: http://csr-ua.info/csr-ukraine/. 19.06.2026, 23:23 11/11